

TARIK BUĞRA

DÜŞMAN
KAZANMAK SANATI
Dil ve Edebiyat Üzerine Yazılar

YAYIN NU: 144

EDEBÎ ESERLER: 75

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-315-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1979

8. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5

Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00

Sertifika No: 45103

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.

Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2022

Tarık Buğra (Doğum: 2 Eylül 1918, Akşehir / Ölüm: 26 Şubat 1994, İstanbul); Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli yazarlarından olan Tarık Buğra ilk ve orta tahsilini İstanbul'da tamamladı. Konya Lisesi'ni bitirdi (1936). Çeşitli aralıklarla İstanbul Üniversitesi'nin Tıp, Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde ikişer üçer yıl okuyup vazgeçti. Akşehir'de çıkardığı *Nasrettin Hoca* gazetesi ile gazeteciliğe başladı. İstanbul'a gelince *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Haber* ve *Tercüman* gazetelerinde fıkralar yazdı, sanat sayfaları düzenledi. Haftalık *Yol* dergisini çıkardı.

Tarık Buğra, gazetecilikle olan ilgisini 1983 yılı sonuna kadar devam ettirdi. Gazete yazılarının değişik ve kendine has özellikleri vardır. Hiçbir zaman basmakalıp düşünce ve ideolojilerin takipçisi olmamıştır. Zaman zaman dil, edebiyat ve sanat konularına da yer verdiği bu yazılarında hür, bağımsız ve meseleler karşısında tarafsız bir yazar olma vasfını kaybetmemiştir.

Tarık Buğra, edebiyat dünyasına küçük hikâyelerle girdi. Cumhuriyet gazetesinin açtığı bir yarışmada "Oğlumuz" adlı hikâyesi ile ikinci olması, onun için bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra *Çınaraltı* ve *İstanbul* dergilerinde hikâyeler yazmaya devam etti. Bu hikâyeler kronolojik bir sıra ile incelendiğinde ilk dikkati çeken şeyin, yazarın bir acemilik/çıraklık dönemi olmayışdır. Hemen her yazarda takip edilen zaman içinde ustalaşma, Tarık Buğra'da görülmez. O, daha ilk hikâyesinde usta bir yazar olduğunu ortaya koymuştur. Hikâyelerinde daha çok yakın çevre, aile hayatı, sevdâ ilişkileri, küçük kasaba intibaları gibi ferî ve dar çerçeveli konular göze çarpar. Tarık Buğra olay değil, atmosfer hikâyecisidir.

Roman dünyamızda Tarık Buğra'ya sağlam ve sarsılmaz bir yer sağlayan eseri hiç şüphesiz *Küçük Ağa*'dır. Bu eserde ve bunun devamı olan *Küçük Ağa Ankara'da* ve *Firavun İmanı* romanlarında Millî Mücadele ilk defa değişik bir açıdan ele alınmıştır. Daha çok devletin resmi görüşünden hareket eden Kurtuluş Savaşı romanlarının tam aksine bu üç romanda meseleler, insan/millet açısından ele alınmış, yeni ve doğru bir yorumla ortaya konulmuştur. Bu roman "tarihi açıdan Millî Mücadele'de insanın yeri, milletin yeri nedir?" sorularının cevaplarını araştırır.

Yazar, *Yağmur Beklerken* romanında Serbest Fırka denemesinin, *Gençliğim Eyyah*'da ise 1970'li yıllarda Türkiye'nin bir numaralı meselesi haline gelen anarşi olaylarının değişik yönlerini, perde arkasını tasvir ve tahlil eder. Tarık Buğra, *Osmanlı romanı* ile de, Osmanlı devletinin kuruluş yıllarını anlatmıştır. Bu eserde de cihan devletini kuran irade, şuur ve karakterin tahlili vardır.

Tarık Buğra, roman kahramanlarını idealize etmez. Onun romanlarındaki bütün tipler tabiidir. İnsanı, en gerçek ve inkâr edilemez yanından -mizacından- ve insanın en soylu duygusundan -hüzünlerinden- ele almıştır. Bu özellikleriyle Tarık Buğra, realizmin Türk romancılığındaki en usta ya-

zarlarından birisidir. Tarık Buğra'da belli ve kalıplaşmış bir fikri ispatlama, yorumlama ve propogandasını yapma endişesi yoktur. O, romanı, roman olarak düşünür. Tarık Buğra'yı bugün ve gelecekte sarsılmaz yapan özellik onun bu tutumudur. Ona göre roman, hatta sanat "kâinatı ve insanları bir mizaca göre yeniden yaratmaktır." Bu açıdan bakılınca Tarık Buğra, bir tahlil ustası olarak göze çarpar. Onun bazı romanlarında insan, bazılarında mesele ön plândadır, fakat ikisi de her zaman dengelidir. Tarık Buğra roman ve tiyatro gibi yarına kalıcı eserlerin en mükemmel kültür Türkçesi ile yazılacağını savunmuştur. Sanat eseri için her türlü basmakalıbı reddeden bağımsız bir sanat anlayışını benimsemiş olan Tarık Buğra, güzel Türkçesi, canlı ve yoğun üslûbu, derin tipleri ile Türk hikâye, tiyatro ve roman yazarlarının başında yer almıştır.

Eserleri: **Hikâye:** Oğlumuz (1949), Yarın Diye Bir Şey Yoktur (1952), İki Uyku Arasında (1954), Hikâyeler (1964, yeni ilavelerle 1969) **Tiyatro:** Ayakta Durmak İstiyorum, Akümülatörlü Radyo, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı (1979) **Gezi Yazıları:** Gagaringrad (Moskova Notları) (1962), **Fıkra ve Deneme:** Gençlik Türküsü (1964), Düşman Kazanmak Sanatı (1979), Politika Dışı (1992). **Roman:** Siyah Kehribar (1955), Küçük Ağa (1964), Küçük Ağa Ankara'da (1966), İbiş'in Rüyası (1970), Firavun İmanı (1976), Gençliğim Eyvah (1979), Dönemekte (1980), Yalnızlar (1981), Yağmur Beklerken (1981), Osmancık (1983), Dünyanın En Pis Sokağı (1989). **Senaryo ve oyunu:** Sifirdan Doruğa-Patron (1994).

İÇİNDEKİLER

Önsöz / 11

TÜRKÇE DEYİP GEÇTİKLERİ

Atatürk ve Türkçe / 17
Türkçenin Kaderi / 19
“Dil Yâresini..” / 20
“Kalan Sağlar” / 22
En Büyük Tehlike: Okumak / 24
Anayasa ve TRT Türkçesi / 27
Kıralık Katiller / 29
Anadilimiz Adına / 32
En Kalleş Bölücülük / 34
Şarlatanlar Kurumu / 35
TRT-TDK Uzlaşması / 36
Kelimeleri Sorguya Çekmek / 38
Odun Neler Yapar? / 41
Kelimelerdeki Büyü / 42
Türk Dil Kurumu ve Türkçe / 44
Tavla Bilir misiniz? / 46
Türkçe / 47
Elbette Türkçe / 49
Hâkim’e, Yargıç’a Dair / 50
Türkçenin Sırtından... / 52
Mecbur musunuz? / 54
Nasıl Birleştireceksiniz? / 55
Büyük Günah / 56
Züppelik / 58
Gebdoğsal / 59
Biraz Çenemiz Yorulsun / 61
Kültür İşleri: “1” / 62
Kültür İşleri: “2” / 64
Kolay’ın Faturası / 65
Türkçemiz “1” / 67
Türkçemiz “2” / 68
Dil Yâresini.. / 69
Türkçe Deyip Geçtikleri / 71
Cenab Şahabeddin / 73
Türkçeden Söz Etmek / 74
Türkçenin Alinyazısı / 76
İncir Aliye ile Tatar Rukiye / 77
Akıl Almaz Çelişkiler / 79
Diline Sahip Çıkmayan / 80
Öztürkçe Masalı / 82

TDK'nın Otopsisini /	84
TDK'nın Otopsisini [2]/	87
Dil Oyunları /	89
Biraz Utanmaz mısınız? /	91
Türkçeyi Sevmek /	95
Arıcıların Zaferi /	96
Kelimeleri Sorguya Çekmek /	99

BİR DE SANAT VARDI

Kül Tablasını Yazmak /	105
Mevlânâ Hippy miydi? /	106
Sülükler /	108
Sanat-Medeniyet-Politika /	109
Sanat-Politika /	111
Bir de Sanat Vardı /	112
Sanat... Ne İçin? /	114
Şiir.. Çetin İş!.. /	115
Yarışmalar, Jüriler, Ödüller ve Ünlüler /	117
Edebiyat ve Din /	119
Nobel - 70 /	120
Edebiyat ve Müzik /	122
Kültür ve Devrim /	123
İnsanları Sevmek /	124
Niçin Sanat? /	126
İstiklâl Marşı /	127
Anketler, Röportajlar, Açık Oturumlar /	129
Asalaklar /	130
Kocabebekler İçin.. /	132
Yunus'u Hak Etmek /	133
Yunus'tan Konuşalım /	135
Aydınlar Engeli /	136
Yenilerin Hakkı /	138
Şöhretin Bedeli /	139
Okumak... Kitap Okumak /	141
İyi Kitap Okumak /	142
Münazaralar, Sorular /	144
Dergiler Niçin Satmaz? /	145
Emeğin Onuru /	146
Kar Musikisi /	148
Yasak Kitap /	150
Musikî Ruhun... /	151
Mantar Tarlasına Döndü /	153
Mevlânâ İçin /	154
Tenkide Dair /	155
"Tekrarlarla..." /	157
Başka Başka Açılar /	158

Soljenitsin'i Yaşatmak /	160
Çağın Olayı /	161
Nerkisler /	162
“..Ne Yaptın Gençliğini?” /	164
Beş, On İsim, Beş, On Kitap /	165
Örnekleriyle.. /	167
İnönü Armağanı /	168
Sanatçı ve Politika /	170
Öte - Beri /	172
Rahmetle Anmak /	174
Minicik Bir Armağan ve Kocaman Bir Olay /	175
Örnek Seçimi /	177
Sanatçı Dedikleri /	178
Kültür Bakanlığı /	180
Mektup /	182
Kazları Bağırtsmadan Yolmak /	183
Kaptırıp Gitmek /	186
Övmeye, Yermeye Dair /	188
Sanatsız, Edebiyatsız /	191
Seviye /	193
Gökyüzü, Yeryüzü /	195
Şiire, Miire Dair /	198
Özendirme /	201
Şikâyet /	203
Tavur /	204
Çalışmak /	206
Tenkit Yazıları /	207
Yeni Resim /	209
Fayda Meselesi /	210
Övünmeler /	212
Düşman Kazanma Sanatı /	213
Düşmanlık /	215
Kimseyi Beğenmemek /	217
Kıskançlık Üzerine /	219
Bedbinliğe, Nikbinliğe Dair /	220
Tiyatro Tenkidi /	221
Barbarlık /	222
Tasma Seçimi /	224
Kısırlar ve Kısırlıklar Üstüne /	226
Doğu'ya Batı'ya Batu'ya Dair /	228
Sanatçı Hürriyeti /	230
Dedi Bana, Dedim Ona /	232
Gezi Edebiyatı /	235
Bulanlar ve Satanlar /	237
Eğitime, Yalana ve Yazarlara Dair /	239
Hakiki Savaş'a Çağrı /	241

HER YAZARA BİR YASA

Yazmak veya Yazmamak /	247
Kâğıt Yırtılabilen Bir Nesnedir /	248
Ancak Görmezsin /	250
Yazmak /	252
Nedir ve Niçin Yazıldı? /	253
Eski Defterler /	255
Patronlar /	256
Ötelerden /	258
Ahır'da Yatırmak /	259
Küllük /	261
Dergi Çıkarmak /	263
Yeni Cami /	264
Atatürk Düşmanı /	266
Çamların Altında /	268
Bölük Pörçük Hatıralar /	269
İlk Kitabın Hikâyesi /	272
Maalesef /	273
Seçme'nin Sorumluluğu /	275
İhanet İkizi /	278
Küpe girmeden.. /	280
Bir Eleştiri Hikâyesi /	282
Tarık Buğra ile Bir Konuşma /	284

ÖNSÖZ

NİÇİN?

SIK SIK TEKRARLARIM: Bir yazar için anlaşılmamak acı şeydir; ama daha da acısı var: Yanlış anlaşılmak. Ben bu acıyı yaşadım; hatta ben sadece bu acıyı yaşadım. Bugün, altmış bir yaşında ve yazarlığımın otuz şu kadarlık yılı sonunda -sağ, sol, yansız- edebiyat çevrelerinde bana, kimsenin dudak bükemeyeceği bir yer verilmiş olması bu acıyı unutturamaz. Kaldı ki, bu çevrelerde düşüncelerimi, görüşlerimi ve tutumumu anlamamaktan, hatta yanlış anlamaktan tad alanlar, hâlâ, vardır. Öylelerine, artık, “kendileri bilir” diyor ve ekliyorum: En kesin yargıyı yargı verenler alır.

Daima rahmetle ve minnetle andığım Profesör Mümtaz TURHAN; “Türkiye’de fikir grupları değil, inanç grupları vardır” diyor. Bunun ne anlama geldiğini kavramak için parlamentosunda silâh çekilen, yumruklaşılın, ana avrat düz gidilen, üniversiteleri, okulları, sokakları Teksas’a dönen Türkiye’imize bakmak gerekir.

Ve, düşüncelerin niçin anlaşılmadığını, niçin bazan bile bile, bazan yürek burkan bir samimiyetle ters yorumlanıp yanlış anlaşıldığını kavramak için de bu gerçek açısından bakmak gerekir:

Bir düşünceyi benimsemek ve savunmak o düşünce piyasasının patronları ile işbirliğinde olmanın yeterli -hele hele namuslu- bir belgesi sayılamaz. Ama bunun böyle olduğuna inananlar da, inandırmaya çalışanlar da çoktur. Yalnız soylu edebiyatçı ve düşünce adamlarımız değil, tümüyle edebiyatımız ve düşünce hayatımız işte böyleleri yüzünden çok çekmiş, çok şey kaybetmiştir.

Bir düşünceyi savunurken birtakım profesyonellere, hatta bazı uçkâğıtçılara bir şeyler kazandırdığımız veya kazandırabileceğinin doğrudur; ama, düşüncenin saflığını ve yararlılığını korumanın da başka yolu hiçbir zaman ve hiçbir yerde bulunamamıştır. Demek ki, bu kördüğümü ancak ve ancak dikkatli, uyanık, iyi niyetli kafalar, okuduğunu anlayan ve anlamak için okuyan kafalar, dürüst kafalar -böyle bir kamuoyu- çözebilecektir: Düşünce ile düşüncenin bezirgânlarını ve bezirgânlıklarını ayırt edebilen bir kamuoyu. Ben bu kafalara hep güvendim.

Yazılarımda, polemiklerde, açık oturumlarda, röportajlarda altını çizdiğim bir inancım vardır; onu burada da tekrarlayacağım: Soylu bir edebiyatçı olmanın ilk ve bırakılmaz şartı bağımsız bir kafaya sahip olabilmektir; yâni olaylara, meselelere ve insanlara, insan ilişkilerine peşin yargılara saplanmadan, objektif olarak bakabilmektir. Kişiliğine saygı duyan, onurlu okuyucu için de böyledir bu.

Böyle bir tutumun -inanç ve çıkar gruplarının ağır bastığı bir ortamda- insana, özellikle de yazarlara düşman kazandırması önlenemez: Dürüstlüğün ve saf düşüncenin bedelidir bu. Ödemeyi göze almalıyız. Çünkü bu bedel, her ne pahasına olursa olsun diyerek elde edilmiş ünün, etiketin, kısacası her çeşit kazancın bizi ödemek zorunda bırakacağı bedel kadar ağır ve onun gibi küçültücü değildir.

Yola, edebiyatçılığa ve edebiyat yazarlığına bu ilkeyle çıktığımı söyleyecek değilim. Ama, daha başlangıçta, 1940'larda edebiyatımızın durumu bana bu ilkeyi sundu:

Edebiyatımız küçük gruplardan oluşuyordu. Birbirlerini öven, ya da yeren grupçuklardan. Ya bunlardan bir komplekse girecek, övecek, övülecek ve o alanda kendime bir yer edinecektim, yahut da bildiğimi, aklımın yattığını okuyacaktım. O zaman da yalnız kalacaktım. Neyi seçtiğim ortadadır ve çoktan anlaşılmıştır: Tahir ALANGU, "*Cumhuriyetten Sonra Türk Roman ve Hikâyesi*" adlı araştırma eserinde; "Tarık Buğra, Said Faik'ten daha yalnız yaşamak zorunda kalmıştır" der, ki bunu benim için verilmiş hükümlerin en doğrularından birisi olarak benimserim. Alangu, aynı paragrafta -806'ncı sayfa- şunu da ekler: "bütün grupların dışında kaldı o."

Bu önsözde işte bunu açıklamaya çalıştım ve demek istedim ki, yazar için her şeyden önce düşünce ve anlayışı!

Bu yüzden -Allah bilir- bütün alçakgönüllülüğüme, kadir kıymet bilme çabalarımaya rağmen kendini beğenmiş sayıldım ve yığınla düşman kazandım. Sevdiğim üç patrondan birisi, rahmetli Ali Naci KARACAN bile, gazetesindeki yazılarım yüzünden bana; “Herkesi kendine düşman yapıyor, bütün kapıları kapatıyorsun” demiştir. Ama kapı arayan kim? Gerçeği ben, yaşadığım ortamda, düşman kazanma sanatı olarak gördüm: Düşünce için, kanaat için düşman kazanmak alinyazısı gibi bir şeydi. Yazarlığım buna göre biçimlendi ve buna göre sürdü. Buna göre de sürecek. Kitaba “Düşman Kazanmak Sanatı” adını verişim, aynı başlığı taşıyan yazım yüzünden değil, asıl bunun içindir: Bütünüyle yazarlığımı simgelediği içindir. Bunun böyle olduğunu bu kitap yeterince göstermektedir sanıyorum.

Ama bu kitabın göstermediği ve gösteremeyeceği, bunun için de benim söylemem gereken bir gerçek daha var; sözümlü onunla bitireyim: Bu yol, bu tutum, bu ilke bana dostlukların en sağlamlarını, sevgilerin en arınmışlarını da kazandırdı. O kadar ve öylesine ki, ben artık en iyi dost kazanma sanatının düşman kazanma sanatını öğrenmek ve uygulamak olduğuna inanıyorum. Belki zor, belki çetin ve acılarla yüklü bir yol; ama gerçek dostluklar edinmenin ve onlara lâyık olmanın güzel yolu!

Deneyen birisi, özellikle gençlere söylüyor: Deneyin. Değer.

Tarık BUĞRA

Atatürk ve Türkçe

Tercüman, İnci, 10 Kasım 1974

ATATÜRK, tarihte eşine az rastlanan bir büyük romantiktir.

Onun özel yaşantısında da belirtileri bol bol bulunan bu yanı, dil ve tarih konularında - kısaca, milliyetçiliğinde - tartışılmaz bir kesinlikle ortaya çıkar.

Ciğerlerinin bütün gücüyle “**Ne Mutlu Türk’üm Diyene**” diye haykıran bu büyük adam, tarihini de, dilini de en üst seviyede görmek için sarıcı ve sarsıcı bir istek duymuş, bu istek de onun tek bahtsızlığı olmuştur.

Yukarıdaki bahtsızlık kelimesi ilk ağızda yadırganabilir, ama onun dil ve tarih ile ilişkisi incelenince de bir başka kelimenin bunun yerini alamayacağı görülür.

Bu konuya girerken hatırlanacak en önemli gerçek, Atatürk’ün bir ilim adamı, bir dilci ve tarihçi olmayışıdır. Atatürk, bütün büyük önderlerin çeşitli konularda yaptıkları gibi, dil ve tarih konusunda da sadece sezmiş, düşünmüş, asıl yetkililerle asıl sorumluları belli bir hedefe yöneltmiştir. Bahtsızlık işte buradan başlar ve hareketi kötü niyetlilerin, yeteneksizlerin, ilim ahlâkları zayıf kimselerin ele geçirmesi ile kader halini alır. Atatürk bu kaderin acısını tadmıştır. Bunun belgeleri vardır:

*Çocuk, çıkmaza girmiştir. Türkçe’yi bu çıkmazda bırakamayız.
Tabii yola gireceğiz.”*

Özleşme ihanetinin, sağlığındaki sonu olan bu cümleyi Atatürk belli başlı yakınlarından Falih Rıfkı Atay’a söylemiştir.

Fakat büyük uyanış bu sözle kalmamış, sert bir nota üslubu ile, “Türk Dili Araştırma Kurumu”na da aktarılmıştır. Bu olay fazlasıyla düşündürücüdür, bilinmesi ve üzerinde durulması gereklidir; işte belgeleri:

*“Riyaseticumhur Umumi Kâtipliğinden gönderilmiştir:
Dil Bayramından ötürü, Türk Dili Araştırma Kurumu Genel
Özeğinden, ulusal kurumlardan kutunbitikler aldım. Gösterilen gü-
zel duygulardan kıvanç duydum. Ben de kamuyu kutlularım.
Gazi M. Kemal”*

Anadolu Ajansı’nın yaydığı bu telgrafın tarihi 26 Eylül 1934’tür. Şimdi bir de, gene aynı “bayram” günü için, aynı kuruma, 1937’nin aynı gününde gönderdiği yazıyı okuyalım:

*“Dil Bayramı münasebetiyle Türk Dil Kurumu’nun hakkımdaki
duygularını bildiren telgrafınızdan çok mütehassis oldum. Teşekkür
eder, değerli çalışmalarınızda muvaffakiyetinizin temadisini dilerim.
K. Atatürk”*

Üç yıl içinde özenek’ten kutunbitik’ten, mütehassis’lere, tema-
di’lere geri dönüşü, hiç şüphesiz bir uyanışın açık, bir uyarışın da
sert, hatta bir ağır notası saymak gerekir.

Ve bu büyük olayı bahtsızlık saymamak, Atatürk’ün bundan bü-
yük acılar çektiğini kabul etmemek, bir yandan 1934 ile 1937 ara-
sında Türk dili ve kültürünün ne derin yaralar aldığını kavrayama-
mak, öte yandan da Atatürk’ün Türk dili ve kültürünü umursamadı-
ğını, onu hevesleri, esintileri peşinde bir kutuptan öteki kutba gidip
gelen bir despot, bir dediği dedik, astığı astık adam saymak olur.

Kaldı ki, Güneş-Dil Teorisi böyle hoyrat, böyle saygısız bir yoru-
mu kökünden kurutacak bir anlam taşımaktadır.

Artık, artık değil, Büyük Adam’ın ölümünden bu yana onun ke-
limelerini, yâni özenek’leri kutunbitik’leri de kullanmayanların bile
böyle bir yoruma gidemeyecekleri belli bir şeydir.

Bununla beraber aynı konunun Türkiye adına daha az acı olma-
yan bir başka yönü de vardır:

Atatürk, o yeteneksiz, çok kötü niyetli ve ilim ahlâk ve haysiyetinden uzak kişilerin kimi zaman kışkırtmaları, kimi zaman da niyet ve yüksek isteğini saptırmaları yüzünden en değerli ve Türkiye'nin en muhtaç bulunduğu yıllarını -dört, beş yılını- ihtisasının ve asıl üstün vasıflarının dışındaki uğraşmalara, dil'e, tarih'e harcamak zorunda kalmıştır. Buna da ne kadar yansak yeridir.

Türkçenin Kaderi

Milliyet, 20 Temmuz 1953

ÖNÜMDE bir ilâç tarifesi duruyor. Ne imlâ, ne sentaks, ne lûgat! Çileden çıkmak işten değil.

Örnek?

Fakat tarife baştan sona kadar hayasızlık, küstahlık örneği. Bir dile, hele benim dilime bu kadar saygısızlık olmaz, olamaz, olmalıdır. Bu insanca bir şey değildir.

Geçenlerde bir gün, bir gazete iki diplomatımızın “Türkçenin bu devirde ne ehemmiyeti var?” dediklerini, yabancı bir dille konuştuklarını, çocuklarının Türkçe bilmediğini yazıyordu. Aynı şey.

Daha, acıklı, hatta kalbi karartan, bir ümit zerreciği olsun bırakmayan örnekler de var:

Eli kalem tutan bir adam, çıkıp “bu kelimeyi ben uydurmuştum ama beğenmedim, şunu kullanacağım” diyebiliyor ve bu zırvasını basacak bir gazete bulabiliyor.

Hikâyecilerimiz, romancılarımız, şâirlerimiz var. Hayır, hikâye yazan, roman yazan, şiir yazan değil, hikâyeci, romancı, şâir diyorum. Bunların başarısı sanki dilimizi bozdukları, fakirleştirdikleri ölçüde artmış.

Başarı? Neyin başarısı? O bambaşka bir dert.

Beride bir de resmî makamların dile kıyışı var: İlanların, tebliğlerin, tüzüklerin ve benzerlerinin sağlam bir cümlesini okumak neredeyse sevinç sebebi olacak.

Sonra da kalkmış “Türklüğe hakaret” diye bir suçtan dem vuruyoruz. *Milliyet*in izzeti nefsi dilden başka nedir ki?

Noktalama üzerinde bir münakaşaya girilmişti. Anlaşma güçlüğüne görünce, evinde bulunduğumuz arkadaşta “yok mu sende bir gramer kitabı?” diye sorduk. Gülererek “Türkiye’de var mı ki?” diye bir başka sualle cevap verdi.

Bu da bir nükte. Fakat bini bir paraya giden, her biri bir gerçeği katleden nüktelerden değil. Bu memleket gramer okutmayan mektepler gördü. Bırakın grameri, lûgatten ne haber?

İşin gerçeği şu ki, koca bir dilin kaderi Dil Kurumu adındaki çiftliğin ağalarına, bu ağaların hasta heveslerine kaldı, yağma Hasan’ın böreği, gidiyor.

Hepsi bir yana, ben asıl yıkıcıların birleşme, yedekleşme, birbirlerini tutmadaki başarılarına şaşıyorum. Övülecek şey doğrusu. Dergilerini kurmuşlar, eleştirmecilerini bulmuşlar, hatta sanatkârlarını ve bilginlerini bulmuşlar. Siz belki de, bu bir buluş mudur, yoksa bir bölüşme midir? diye soracaksınız. Neden olmasın? Türkçe böyle yüzüstü bırakıldıktan sonra olmazsa şaşarım.

“Dil Yâresini..”

Milliyet, 25 Ekim 1953

BİR SÜRÜ koruma derneğimiz var da, şu güzelim dilimize karşı takınılan hoyratça tavrı önlemeğe, gidermeğe çalışan bir topluluğumuz yok. Türkçe nerede ise jestler, mimikler ve tek heceli nidâlardan, birtakım işaretlerden kurulma kaba bir anlaşma vasıtası haline gelecek: İmlâ yok, gramer yok, cümle yapısı yok. İnsan bu yoklukların karşısında bunalıyor, bunalıyor da, polisli, jandarmalı, mahkemeli hâkimli bir koruma derneği özlüyor ve çaresizlik içinde ellerini Maarif Vekâletine, belediyelere ve üniversitelere doğru uzatıyor.

Fakat ne çâre, ağlatacak kadar komik örneklere, varlıkları dilden ayrı düşünülemediyecek olan bu müesseselerde rastlanıyor. Biz bu köşede “Belediye Türkçesi”nden, “Üniversite Türkçesi”nden bahsettik, çeşitli yazılarımızda, belki uyandırırız ümidiyle her fırsatı kullanarak onların dil bozukluklarını gösterdik.

Olmuyor işte. İnşallah bizim yanılmamızdır ama, Türkçenin bugünkü görünüşü daha çok dil şuurunun kaybindan haber veriyor.

Bursa’da mükemmel bir yapının altında iri harflerle, güzelce yazılmış olan şu sözü okuduk:

“Yangın söndürme garajı”

Demek burada yangın söndürülüyor. Yâni yangını olan buraya getirecek, onlar da söndürecekler.

Şöyle bir bakıyorsunuz. Eh yalan da değil. İçerde yangın söndürmek için her şey var. Türkçeyi seviyorsanız o yazıyı okuduktan sonra, yangın var diye bağırarak içeri giriniz.

Fakat dediğimiz gibi, bu kadarcık yanlışın lâfı mı olur? Olmuyor. Buna inanmayanlar İstanbul Üniversitesinin veya Ankara Üniversitesinin, hatta Türkoloji Bölümünün çıkardığı kitaplara baksınlar. Maarif Vekâletinin “Belleten”lerindeki Türkçeye baksınlar.

Beride akademi kurulmasını isteyenler var, yeni yeni üniversiteler isteyenler, radyoların çoğalmasına sevinenler var. Şimdi siz “Yangın Söndürme Garajı”nı, o kitapları, o belletenleri ve mevcut spikerleri düşündükten sonra gelin de bu isteklerin ve bu sevinçlerin çocuksu safiyetine acı acı gülümsemeyin.

Doğru: Acıdır, zehir gibi acıdır ama, bu acıya katlanmadıktan ve Türkçenin hayatı tehlikede diye cümlesini söylemedikten sonra hiçbir ümide hakkımız kalmaz. Dilin dokunulmazlığını kurtarmadıkça her şey boştur. Akademilerin, üniversitelerin, enstitülerin, birer yapı olmaktan, unvan dağıtımından başka mânâsı kalmaz.

Bir iki defa yazmıştık. Adnan Adıvar Beyefendiden öğrendiğimiz şu vakayı bir defa daha tekrarlayalım:

Sorbon Üniversitesinde, fizik imtihanında, sualleri pek güzel cevaplandıran bir talebeyi, iki Fransızca yanlış yaptı diye döndürmüşler.

Ne olur biz de, iki değil, yüz iki Türkçe yanlış yapan profesörlerin, belediye veya vekâlet neşriyat müdürlerinin ve benzerlerinin değiştirildiği günü bir görsek!

Dili yanlış kullanma hiçbir faziletsizliğin kati delili değildir. Bunası doğru. Fakat bozuk dilin bozuk düşünce demek olduğu da muhakkak.

“Kalan Sağlar”

Yeni İstanbul, 28 Eylül 1967

BU AKIL ALMAZ duruma bir ikinci örnek var mıdır, biz bilmiyoruz. Ama Türkiye'nin kendisine karşı harp açmış bir memleket olduğu muhakkak. İşte anadilimiz için bile yıllardır birbirimizle didişip duruyoruz.

Dil Bayramı değil, sanki 9 Eylül veya 6 Ekim. Atılan nutuklara, yazılan yazılara bir bakın, göreceksiniz. Yerlerine “Yunan veya işgal orduları” sözlerinin şıp diye oturabileceği tabirler dolu. Ne o? Dillerini eşekarısı sokası bir yığın türedi “dil bayramı” yapıyor.

Türkçenin de, Türklüğün de, hatta doğru dürüst yazmanın ve konuşmanın da farkında değil budalalar. Budalalık baldan tatlı geliyor bunlara.

*

Kelimenin bütün genişliğiyle, “kültürlü” bir dostumuz; Türkiye’de fikir grupları yoktur, inanç grupları vardır diyordu. Gerçek de işte budur ve Türkiye bu yüzden kendi kendisiyle savaş hâlinindedir.

Şehir mi diyeceksiniz, kent mi?

Şehir dediniz mi, gericisiniz, Osmanlıca’yı tutuyorsunuz, Türkçenin yâni Türklüğün düşmanısınız. Kent deyince de ilerici olursunuz, devrimci olursunuz, Atatürkçü olursunuz, Türkçeden ve Türkiye’den yana olursunuz. Höst.

Sövmeye bile değmez bu sersemlelere elbette. Ama çileden çıkıyor insan; çünkü ortada kötü ve sarsak bir eğitimin av hâline, yemlik hâline getirdiği milyonlarca genç var. Türkiye’nin yarını var. Türkiye’nin yarınları ile oynuyor bunlar. Dününü, bugününü perişan ettikleri yetmezmiş gibi.

*

Şehir deyince öyle de, kent deyince böyle ha? Peki neden? Bu zibidiler “**Türkçeyi yabancı dillerin baskısından kurtarıp arı bir dil**” yapacaklarmış da ondan. Şehir Farsça, kent Türkçe imiş de ondan. Yalaaan. Kent de Türkçe değildir. Hatta Türkçe olan “şehir”dir, tıpkı “nation”ın İngilizce oluşu gibi.

Rahmetli Ahmet Hamdi TANPINAR *Beş Şehir* isimli bir eser yarattı. Yahya Kemal “Hayâl Şehir”i yazdı. Bu millet “Şehirler içinde Konya’dır Konya” dedi, Karacaoğlan “Yüz bin şehir versem” diye seslendi. Bu budalalar, bu zibidiler, bu yerden bitmeler de şantajla, şarlatanlıkla, demagoji ile, size, bütün bunları unutturup kent de-dirtmek istiyor, kent dersiniz yakanıza madalya takacaklarını söylüyorlar. Horoz şekeri ile çocuk kandırır gibi.

Asıl maksat ortada: Seni senden koparmak, seni kültür hazinelerinin mezarcısı yapmak, kısacası seni çulsuz, çuvalsız, dayanaksız bırakmak, avlanacak hâle getirmek.

Öztürkçe denilen masal adına piyasaya sürülmüş kelimelerin çoğu yabancıdır, ondan çoğu ise uydurmaca. Mostralıkları da var tabii. İşte onlar da horoz şekerinin sapı, tahtası. Halbuki sizin dilinizde onların öğrenemedikleri binlercesi var hâlis kan Türkçe kelimenin.

Şehir ile Kent bir nefeste sayılabilecek yığınla örneğin bir tekidir. Ama bu bile yetmez mi sırtan maskeyi düşürmeye?

*

Aralarında bir tek sanatçı yok. Şiir değil de “yır”, hikâye yerine de “öykü” deyiverince şâir veya hikâyeci olacaklarını sanırlar.

Biraz daha akıllıları nutuk atarken, yıldönümü yazıları döktürürken onlar gibi konuşur, ama sıra hikâye, roman, piyes yazmaya geldi mi Osmanlıcanın bini bir para.

Bunlardan biri, belki de en akıllıları, yâni en bezirgânları, dün, “dil bayramı” dolayısıyla şöyle yazıyordu: **“Uydurma kelimelerden tutan tutar, tutmayan tutmaz... Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir.”**

Eşkiya çeteleri de baskına bu sloganla inerler. Barbarlık bakımından ise, elbette bu anlayış çetelere rahmet okutturur.

Adamçağızlar kelimeleri “marka” sanıyorlar: Filan buzdolabı değil de falan.. veya gazlı yerine benzinli çakmak der gibi konuşuyorlar. Üstelik öne sürdükleri marka kalpazan işi.

*

Bırakın kültür kelimelerinin yakasını da, uyduracaksanız şu yeni giren yabancı kelimelere karşılık uydurun dersiniz. Bana mısın de-

mezler. Çünkü kasıtları ortada ve kültürünüzü, yâni sizi yıkmak, sizi çulsuz çuvalsız bırakmak.

Biz bunların içinde, hem de hâlâ öncü ve bayraktar olarak tuttukları öylelerini biliyoruz ki, övmeye mecbur oldukları bir adama, Öztürkçe masalına satılmış bir gazetede uydurukça ile, bu masala şamar atan bir başkasında da bizim Türkçemizle destan döktürdüler. Samimiyetsizlikse samimiyetsizlik. Ama bu kadar da haysiyetsizleşme olur mu?

Bu kepezeliklerin umdukları noktaya ulaşmalarına yaramayacağı, daha doğrusu o belâdan Türkiye'yi bizzat bu kepezeliğin koruyacağı ortada. Ama tekrarlamak zorundayız: Beride sağlam bir eğitim yokluğunun her çeşit aldanmaya elverişli kıldığı milyonlarca insan var. Bunlardan bir avucunun bile oltaya düşmesi Türkiyemiz için, yarınlarımız için ciddîye alınacak bir kayıptır.

*

Sonra biz snoplugin da rolünü düşünmek zorundayız. Nitekim kuzularla kırılmaya heveslenen nice kart koyunlar da görüyoruz. Bunların arasında gazete sahip ve başyazarları bile var.

Yâni bu Öztürkçe snobizmi birkaç kişinin çürümesi ile bitmiyor. Türkiye inanç gruplarından fikir gruplarına geçmedikçe, yâni tek ölçü olarak ilmi benimsemedikçe bu çeşit komedi -veya trajediler de- sürüp gidecektir. Snop bir başyazar çıkacak en başıboş uydurukçalarla en koyu Osmanlıcaları aynı yazısında kullanacak, ama okuyularından çoğu bu ve bunun gibi barbarlara sormayacaklardır: Neden?

“Ölen ölür, kalan sağlar bizim”miş. Öyle ya, kalan sağlar Koçero'lar olacak, yâni kendileri olacak:

Bu oyunun Türkçeyle ilgisi, ilişiği yok ki.

En Büyük Tehlike: Okumak

Tercüman, 1969

Biz, “Can boğazdan gelir” diye baklavaya, böreğe, mantıya yumulan bir toplumdük. Çoğunlukla gene de öyleyiz ya, “Can boğazdan

gider” demesini öğrenenlerimiz de var artık. Karaciğer veya safra keseleri içinmiş gibi, tencereleri, tabakları için reçete yazdırtanları, perhiz üzerine tartışmaya girişenleri görüyoruz. Sözün kısası -geri veya ileri- insanlar beslenmenin de bir bilim konusu olduğunu anladılar. Herkes gücüne göre buna uymaya çalışıyor. Bu bir gerçek.

Ama daha çok ilgi çekici bir gerçek var: İnsanların çoğu ve insanlarımızın hemen hemen hepsi, sıra okumaya gelince, hâlâ “Can boğazdan gelir” anlayış ve tutumuna bağlı.

Okuyanlarımız az. Hele “okuma oburları”mız? Onlar büsbütün az. Fakat bunların, işte bunların Türkiye için büyük bir tehlike olmadığını söyleyebilir misiniz?

Şu güzelim “somun pehlivanı” sözünü biz bulmuşuz. Bana soracak olursanız, bu sözü okuma alanına aktarmanın sırası çoktan gelmiştir. Hem de eni konu bir problem olarak:

Gencecik delikanlılar görüyorum. Hepsini de çıta gibi şeyler. Kasları sırımışmış. Ama konuşuncaya kadar. Konuşunca değişiyorlar, onlar gidiyor, yerlerini “somun pehlivanları” alıyor. O biçim okumuşlar, “can boğazdan gelir” demiş, mantıya, baklavaya, böreğe yumulmuşlar. Okudukça yağ bağlamış, kalça, göbek koyvermiş beyinleri.

Suçlamıyorum. Söylemek istediğim daha başka bir şey: Okumanın da bir hijyeni var, okumak da bir sanat. İşte bunu öğretmemişler onlara. Eğitimimiz hâlâ “can boğazdan gelir” dönemini yaşıyor. Söylemek istediğim işte bu. Ve demek istiyorum ki, bu eğitim “okuma oburları”mızı oldukça cahilleştirmektedir. Açıklamaya değer mi bilmem? Cahillik bilgisizlikten çok daha ötede bir şeydir. Bilgisize acı, ama cahilden kork. O yalnız bilmediğini bilmeyen değil, bildiğine, hatta yalnız kendisinin bildiğine, gerçekleri ve hakikatleri tapulu malı yaptığına inanandır. Yobazları ve yobazlıkları türeten soydur bu.

Okumak, okumak, oburcasına okumak, ama tek yönde, tek görüşe bağlı kalarak okumak! Cahilleşmek için harcanan hazin çabadır işte bu. Sonunda da bir bakıyorsunuz “can boğazdan” uçup gitmiş, önce katmer katmer yağ bağlayan beyin, çok geçmeden lapacının biri, bir somun pehlivanı olup çıkmış.

Politikadan ne kadar uzağım bilseniz. Politik tutumlar bana yalnız vız gelmiyor, yararsız da buluyorum onları. İnsanı kurtaralım biz, önce kendimizi kurtaralım, kuralım. Bunun da ilk şartı yakamızı politikacılara kaptırmamaktır.

Bu basit hakikate karşılık, bizim “okuma oburları”mız, korkunç bir psiko-teknik, propagandanın baskısı altında okudukça cahilleşiyor, okudukça politikanın milisleri arasına katılıyorlar. Sanat mı? Şiir, hikâye, roman veya tiyatro mu? Bütün okudukları -ne demekse o- sosyal gerçekçi, Marksist-sosyalist propaganda kitapları yâni. Kırk paralık sinemamız bile öyle. Öyle olunca da sanata gömüldükçe sanattan uzaklaşmazlar da ne olurlar? Sanat, bu insanı insan yapan, entellektüel çaba insanı köleleştirmekten, robotlaştırmaktan başka bir işe yaramaz artık. (İşte Mao gençliği.. ve bütün diktatörlüklerdeki gençlik.)

Karşı anlayışlara ve düşünce tarzlarına pencerelerini sımsıkı kapatan alternatifleri bilmeyen “okuma oburu” mu? Fakat onun Afrika’nın balta girmemiş ormanlarında yaşayan zavallıdan ne farkı vardır? İkisi de ancak bir tek şeye inanır, ikisi de kabilenin sihirbazına göre yaşar ve savaşır.

Bir “okuma oburu” tanıyorum. Bir gün kendisine beş, on isim sordum. Hemen hemen hepsi de Nobel almıştı. Hayır, hiçbirini bilmiyordu; çünkü hiçbirisi de Marksist-Sosyalist değildi onların. Böylece de bizim “obur” koşulduğu dolabı dünyaya değişmiş oluyordu. Anlar gibi oldu.. ve isyan etti. Memnundu artık çevirip durduğu dolaptan: O çemberin dışı uçurumdan beterdi onun için.

Eğitlimizimizin, yâni Türkiye’nin kaderini ellerinde tutanların bu denemeyi daha geniş çapta yapmalarını ne kadar isterdim. Hatta işe kendilerinden başlamaları ne kadar iyi olurdu. Çünkü bu deneme yapılıncâ Türkiye’nin nereye sürüklenmek istendiği, hatta sürüklendiği ortaya çıkardı. Çıkardı da şöyle bir silkinirlerdi.. belki.

Umut işte.

*

Bomboş bir umut ama. İstedığınız kadar acı, istediğiniz kadar küçültücü bulunuz, size iki kere iki dört eder diyorum: Türkiye bu-

gün eğitimi bilmeyen veya bilmek istemeyen eğitimciler yüzünden “beyin”lerini propagandaya kaptırmıştır. Daha acısını söyleyebilirim: Teslim etmiştir. Hesabını biz sormazsak kim soracak?

Yok Marksizm, yok sosyalizm veya şeriatçılık.. lâfır bunlar. Bunların hiçbirisi, hiçbir toplumda kendi başlarına ve öyle oldukları için tehlikeli olamamışlardır. Olamazlar da. İşte komünist partilerin, kralcı partilerin, dinci partilerin vızır vızır çalışmakta oldukları cumhuriyet ülkeleri! Hangisi bizim yasaklar ülkesinden daha kötü durumda? Hangisi - bu bakımdan - kötü durumda? Söz buraya geldi mi, “Eee, onlar..” deriz de, neden “Eee, onlar” demek zorunda kaldığımızı düşünmeyiz, eğitim’i düşünmeyiz.

Onlar bizden kötü durumda olmamışlardır. Olmazlar da. Çünkü hiçbirinde “beyinleri” propagandaya teslim eden, satan bir eğitim yoktur. Çünkü hiçbirinde “can boğazdan gelir” tutumunu başıboş bırakan eğitim yoktur.

Sözün kisası bu bir eğitim meselesidir. Beslenmek mi? Elbette. Ama beslenmek nedir? Baklavaya, böreğe, mantıya, bulgur pilâvı ile kurufasulyaya yumulmak mı, yoksa?

Beslenmek yaşatır ve öldürür. Sorunuz şimdi sorumlulara, yâni eğitimcilere, yâni o müsteşarlara, genel müdürlere, talim terbiye üyelerine: Yaşatmak mı istiyorlar, yoksa yora yora, yıprata yıprata öldürmek mi?

Anayasa ve TRT Türkçesi

Tercüman, 15 Mart 1969

ASLINDA bu yazının başlığı “samimiyet” olmalı idi. Fakat, bir toz, bir duman.. “Samimiyet” denen temel fazilet en düşük samimiyetsizliklerin iddiası olabiliyor, üstelik kandırarak kafalar da bulabiliyor. Öyle bir başyazar düşününüz ki, söze “Öztürkçeciliğe karşı olmak Atatürk’ e karşı olmaktır” diye başlıyor da, ikiyüz kelimelik yazısında yetmiş tane fosilleşmiş Osmanlıca kullanıyor.

Bu işin mahkemesi yok ki, tutup suçüstüne veresiniz, “Alın bir Atatürk düşmanı” diye. Adamın güvendiği de bu işte. Öyle olmasa gazetesinin diline bir çeki düzen vermeye çalışırdı; çünkü çarşaf gibi sayfalarında, bu başyazarın bir Atatürkçülük beratı imiş gibi kul-

landığı uyduruk kelimeler de yok: İşçileri bizim dilimizle yazmaya çalışan kimseler. Yani başyazarlarına göre -ve elbette başyazarları gibi- Atatürk düşmanı hepsi de. Komedi işte. Bundan daha gülüncünü Molyer bile yazamadı. Fakat, içiniz ne kadar yanarsa yansın, bugün Türkiye’de böyle adinin bayağısı komedilerle dramlar sahneye konuyor. Bu kadar samimiyetsiz adamlar -veya tam yeridir, yaratıklar- Türkçeyi kurtarmaktan başka derdi olmayan, meseleye de Atatürkçülük, ilericilik, milericilik ile değil, ilme ve hakikatlara uygun bir açıdan bakanlara saldırıyor, çirkef yağıdırıyorlar.

Böyle bir başyazarın okuyucu, hatta itibar bulduğu bir cepheye karşı “Samimiyet” isteği ile çıkmak? Bırakalım ve işimize bakalım, otopsi masasına dönelim:

TRT’nin dili -belki de Türkçeyi bilmeyenlerin etine geçtiği için- tam bir “Türkçeyi yıkma kampanyası” halini almıştır. Bu da profesyonel sosyalistlerimizin fazlaca hoşuna gitmektedir. Bu -af edersiniz- “Özerk” kuruluşun tutumunu korumak ve sürdürmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Onlara göre, TRT elbette öyle konuşacaktır, çünkü bu dil Anayasa’nın dilidir. Anayasa diline uymak yalnız bu kuruluşun değil, herkesin boyun borcudur.

Bir görüştür diyeceksiniz ve belki de en güzel değilse bile, en sağlam Fransızcanın Fransız kanunlarındaki dil olduğunu hatırlayacaksınız. Haklısınız elbette. Ama bizim Anayasamıza bir de bu gözle baktınız mı? Yapın lütfen bu işi. İçiniz sızlayacak, ama değer. Bir dil ki, gecekondudan farksız. Önce adından alalım isterseniz: Ana-Yasa Ana-Kanun değil. Çünkü Türkçe olan öteki. Ama metinde göreceğiniz kelime daima “kanun”dur.

Başta “neşir ve ilan” tarihi yazılıdır. Sonra “neşir” bir de bakarsınız “yayın” olmuş. Hayır “yayımlamak” denmez, “yayınlamak” denir. Demek ki, TRT neşir dese de, ilan veya kanun dese de Anayasa diline aykırı konuşmuş olmayacak.

Biliyorum, Anayasa dilimiz adına duyacağınız üzüntü çok daha artacak, ama katlanalım ve örnekleri çoğaltalım:

Anayasa “Hukukî, maddî, manevî, felsefî, iktisadî, adlî, siyasî” demekte ve “Merci.. hâkim.. kayıt.. şart.. ibadet.. âyin.. hür.. hürriyet” gibi, “Atatürkçülüğe karşı, Atatürk düşmanlığı ve Anayasaya aykırı” yüzlerce kelime kullanmaktadır. Beride TRT -ve profesyonel sosyalistler- sıra bunlara gelince Anayasa diline bir parmak atmak-

ta ve onlarla birlikte öz be öz halk Türkçesini de sözlüklerinden çıkarmaktadırlar. Kısacası onların Anayasa saygısı da tıpkı Atatürk sahtecilikleri gibidir.

Beride aynı Anayasa, meselâ, “ziraî” demez, “tarımsal” der. Ne oldu yukarıda pek azını saydığımız “î”ler? Yâni o felsefî’ler, adlî’ler, hukukî’ler? Sonra, Anayasa “sos-yal” de der. Neyin nesidir o sos. Ne Orta Asya, ne de Anadolu mutfağında vardır o. Sırf içtimaî dememek içinse, iktisadî demek ne oluyor? Ekonomik denir, olur biterdi, yâni “Öztürkçe” bir kelime daha bulunmuş olurdu. Nitekim hiç de yeni bir keşif değil bu.

Anayasa “hâkim” diyor, “hâkim kararı” diyor ve -doğal değil- “tabîî hâkiminden başka bir merciin..” diyor. Kullanın aynı silâhı şimdi, ne olacak Anayasa diline uygunluk için ter döken TRT’cilerle, onu kışkırtmaktan başka derdi olmayan profesyonel sosyalistlerin “savunu”su? Öyle ya, “özgürlük” Anayasa diline karşı, “yargıç” Anayasa’ya, haydi haydi karşı, “yargı” deseniz, ilgisi yok Anayasa ile.

İki liraya satılıyor; alınız bir Anayasa ve nasıl tutarsız, nasıl zevksiz ve savruk bir dili olduğunu daha etraflıca görünüz. Değer bu. Çünkü Anayasa da, tıpkı Atatürk gibi, Türkçenin yıkımı için madrabazlık kalkanı yapıyor. Samimiyetsiz yaratıklar, karşınıza, “Anayasa bu kelimeyi kullanıyor, sen de kullanmak zorundasın” veya “TRT Anayasa dilini kullanmak zorundadır” diye çıktı mı, hazırlıklı bulunun, “Haydi oradan, madrabaz” diyebilin. Bilin ki. Anayasa dili -maalesef- örnek tutulacak Türkçe değildir, fazla aceleye gelmiş ve dili bilmeyen kâtiplerin eline düşmüştür.

Kiralık Katiller

Tercüman, 4 Nisan 1969

ORTADA doğru dürüst bir “dil bilgisi” kitabı yok. Ama sıfat ile zarfı birbirinden ayıramayanlar dahil, dili olan herkes dil bilgini. Herkes seviyor Türkçeyi. İşin felâketi, herkes Türkçeyi kendine göre seviyor ve sevmekle kalmıyor, kurtarmak istiyor. Canı çıkacak zavallının. Halbuki Türkçe çoktan kurtulmuş, bir kültür ve medeniyet dili olmak yoluna girmişti. Hem de altmış yıl önce ve Servet-i Fünun kalleşliğine, Tevfik Fikret ve şürekâsının ihanetine rağmen.